

Nyt om levende fortidsminder

Nr. 3 - November 2023

Vi registrerer alle reliktpanter i Vordingborg kommune

Om dette nyhedsbrev

Nyheder om registreringer sendes til alle medlemmer og støttemedlemmer af vores forening. Desuden har vi oprettet en mail-gruppe med interesserede og gode venner, hvis du vil slettes fra gruppen, så skriv.

Om projektet

Nederst ses teksten til "den korte udgave af projektbeskrivelsen" og der er link til vores hjemmeside, hvor følgende dokumenter findes:

Projektbeskrivelse

245 reliktpanter

Gamle apotekerplanter

Middelalderlokaliteter

2 kort fra Trap DK

Artsliste sogne – gl. Møn kommune

Nyhedsbrev nr. 1 – sept. 2022

Nyhedsbrev nr. 2 – maj 2023

Nyhedsbrev nr. 3 – november 2023

VELUX Fonden

Når registrerings-sæsonen slutter i 2024 – altså om knap 1 år, så vil vi udgive vore resultater. Vi har allerede tilsagn fra VELUX-FONDEN om støtte. Vi regner med, at det bliver et hefte med resultater og notitser og plantelister. Desuden er der midler, så vi kan bringe en annonce i ugebladet, for at kunne fortælle alle borgere om projektet og del-resultaterne.

Arter.dk og Naturbasen

Det er vigtigt at registrere både planter og dyr. Når man kender levested og bestandens størrelse og udbredelse, så kan myndigheder langt bedre sætte ind med beskyttelse og nødvendige tiltag. Den naturinteresserede kan også nemmere finde arter og på den måde få en oplevelse. De to baser er også fantastiske opslagsværker med fotos og tekst.

Gå på opdagelse i de to baser, led efter planter og dyr. Du må selv prøve at se på mulighederne, søg evt på en art eller et område.

Nyt på arter.dk er – se menuen, hvor vi har oprettet et fællesskab = kaldet: Reliktplanter i Vordingborg kommune. Her har vi afgrænset ”planter” og du kan se flere tusinde fund, prøv at klikke på mit navn, for at se hvor jeg har været rundt.

Registreringer

Igen i 2023 blev der registreret mange Ager-Guldstjerne. Det startede jo i 2022, hvor Lisbet H. var rundt på kirkegårdene og fandt planten på alle 9 kirkegårde i gl. Møn kommune. Det lykkedes så flere af os at finde den i 2023, også igen på alle 9 lokale kirkegårde. Se også URT nr. 1 1999.

Mon der er kræfter til at undersøge kirkegårde på Sydsjælland og Nord-Falster næste år.

Lisbet som er medlem af vores forening har skrevet ”Strøtanker om Ager-Guldstjerne”, læs nederst her, en vejledning som gartnerne på kirkegårdene kan bruge.

Ager-Guldstjerne blev også fundet i en have syd for Stege Nor.

Bulmeurt er fundet på både strandvolde og ved bebyggelse, Stege, Østmøn, Hårbølle mv.

Galnebær er fundet i Vordingborg, 3 steder i Naturbasen og 4 steder registreret i arter.dk – den er altså ret udbredt i byen med 7 registreringer.

Læge-Oksetunge er registreret 69 gange i arter.dk, den er nem at kende, blomstrer længe og altså udbredt.

Der bliver set mange arter af Kongelys, Mørk Kongelys set ofte på kirkegårde, Filtbladet Kongelys er ikke ualmindelig, medens Uldbladet er sjældnere i vores kommune. Hjertebladet Kongelys er fundet på Nyord. Arterne kan krydse og det gør bestemmelsen sværere.

Læge-Baldrian er ikke almindelig, den er fundet på Østmøn, Kulsbjerg øvelsesområde m.fl.

Almindelig Springknap er jo sjælden, men almindelig i Stege. Den er set alle steder i byen og desuden i Vordingborg, Lendemarke, Klintholm Havn, Nyord, Ulvshale.

Rød Tandbæger er udbredt og findes især ved bebyggelse.

Og sådan kan man fortsætte i lang tid, der er fundet rigtig mange dejlige planter i år.

Artslister på papir

Vi har fået hjælp til registreringer af Anne M. og Marianne H., de har været i kommunen flere gange og vi har artslister fra 37 lokaliteter. Vi forventer at relikterne tælles med i det afsluttende arbejde og listerne kan derefter gøres tilgængelige på vores hjemmeside. Der er set bl.a. Læge-Baldrian, Æselfoder, Uldbladet Kongelys, Skarntyde, Læge-Kokleare, rigtig mange lokaliteter med Svaleurt osv.

Sjældenheder

Når botanikere registrerer, så vælger de at medtage alle planter, ikke blot – som i vores projekt relikter - og på den måde bliver vores arbejde endnu mere værdifuld.

Der er fundet Dyndurt på Nyord, Kegle-Limurt v. Hårbølle, Seksradet Stenurt 2 steder på Møn.

Vår-Brunrod

I 2014 var vi så stolte, da vi fandt Vår-Brunrod ved kirkemuren i Stege. Den er set 2 gange ved Marienborg og det vil være ganske vigtigt at finde den igen.

Interessante botaniske pletter

Dem er der mange af, men jeg vil blot nævne bronzealderhøjen ved Elmelunde Kirke, som indeholder overdrevsarter og bl.a. også Ager-Guldstjerne. Det er vigtigt med den rigtige pleje, så planterne får lov at danne frø. Følgende er registreret: Hjertegræs, Vår-Star, Mark-Frytle, Gul Snerre, Ager-Guldstjerne, Liden Klokke, Håret Høgeurt, Bredbladet Timian, Knold-Ranunkel, Knoldet Mjødurt, Kornet Stenbræk.

2 ture

Vores forening deltog i De Vilde Blomsters Dag i juni i Stege. Med 32 deltagere fandt vi meget på ruten, hvor vi kun nåede det halve af byen. Men der var Opium-Valmue, sjovt at Prikbladet Perikon breder sig flere steder ved kantsten. I Luffes Gård er der en ny Enbo Galdebær, den vokser ved restauranten.

Vores sommertur gik til Knudshoved Odde, vi måtte også se kommunens vinderprojekt. Der blev registreret en del planter, og der er jo virkelig mange. Vi fandt ikke Bulmeurt eller Bølgekronet Storkenæb, som er set der.

2024

Næste år vil vi registrere for 3. år og før sæsonen vil vi i næste nyhedsbrev forsøge at nævne lokaliteter hvor vi mangler registreringer fra – og dermed håber vi at vi kommer endnu længere rundt i kommunen.

Resultaterne

Allerede denne vinter vil vi starte med at opgøre resultater, lave plantelister, måske kort over kommunen og overveje hvilke artikler der skal skrives. Marie Oved og undertegnede mødes snart og starter på arbejdet.

Har du ideer og forslag så henvend dig gerne nu.

Lars J Larsen
November 2023

Læs mere

Hjemmeside: historiskeplanter.dk/

Facebookside: facebook.com/HistoriskePlanter

Middelalderhaven: middelalderhaven.dk/

Bilag:

Projekt 2022 – 2024 – kort udgave!

De levende fortidsminder

Vores arbejde er en del af Møn UNESCO Biosfære, og det handler om at bevare naturen og de mange reliktpanter. Det handler også om at formidle planterne i naturen og plantesamlingen i Middelalderhaven samt at videregive viden om hvordan planterne blev anvendt.

Vordingborg kommune

Vi bor i en kommune med rigtig mange levende fortidsminder. I en tid hvor vi registrerer alt levende, hvor natur, mere god natur, flere skove og stor biodiversitet er vigtigt, må de mange levende levn også tælles med. Vores forening startede for over 8 år siden og hovedformålet var, at anlægge en middelalderhave, hvor de levende fortidsminder, reliktpanterne, de historiske planter kunne formidles og præsenteres.

Vores projekt

Vi vil forsøge at registrere de historiske planter på middelalderlokaliteter i vores kommune. De registreres digitalt på "Arter" eller evt. på "Naturbasen"
Man kan bruge sin mobiltelefon, eller ipad på stedet, måske vente og bruge sin pc derhjemme.

Se vore hjemmesider og facebookside:

Hjemmeside: historiskeplanter.dk/

Facebookside: facebook.com/HistoriskePlanter

Middelalderhaven: middelalderhaven.dk/

Opdateringer her:

Følg med på foreningens hjemmeside

[Projekt 2022-2024 | Historiske Planter](#)

Her bringer vi resultater, plantelister og lokaliteter og evt. ændringer, mv.

Kontakt os:

Kontakt os: Lars J Larsen larsjoernlarsen@gmail.com eller 29641348

Kontakt os i Middelalderhaven, ml. marts – november man+tors 10-12

Strøtanker om Ager-Guldstjerne.

Ager-Guldstjerne er en meget sjælden art, der har overlevet som reliktplante på kirkegårde på Lolland, Falster og Møn.

Men hvad kan vi gøre for at bevare og styrke bestandene af Ager-Guldstjerne på kirkegårdene?

- **Registrering.** Man kan ikke passe på en plante, hvis man ikke ved, hvor den vokser. Derfor er det vigtigt at registrere ret detaljeret, hvor på kirkegården, den vokser, så man ved hvilke plæner, hvilke grave, hvilke hække, det drejer sig om. Det kan være et vigtigt arbejdsredskab på den enkelte kirkegård.
- **Kontakt til kirkegårde og menighedsråd.** På Møn, Nyord og Bogø er Ager-Guldstjerne i forbindelse med Foreningen Historiske Planters arbejde registreret på alle kirkegårdene. Det vil derfor være relevant med kontakt til og samarbejde med alle kirkegårdene med oplysning og opsamling af erfaringer.
- **Oplysning til brugere af kirkegårdene.** Ager-Guldstjernen vokser i mange tilfælde på grave, der er passet af private. Det vil derfor være relevant med oplysning til gravstedsejerne, så disse ikke uden at vide og ønske det fjerner den sjældne plante.
- **Lad løgplanter og vilde forårsblomster stå.** Undlad at skuffe og luge de tidlige løgplanter og forårsblomster væk. De visner tidligt ned og tager ikke lys og kraft fra andre. Lad dem stå under hækkene og langs kirkegårdsmuren til glæde for de tidlige forårs-insekter. Informer gravstedsejere og brugerne af kirkegården om årsagen.
- **Bibehold nedlagte gravsteder og lad dem stå til reliktplanter.** Ofte er det ved gravstenen Ager-Guldstjernen kommer frem om foråret og når frem til blomstring, så bibehold stenen eller sæt flere gamle sten sammen på nedlagte grave. Lav nedlagte gravsteder om til bede med Ager-Guldstjerne,

historiske planter eller vildtvoksende blomster. Eller så vildtvoksende stauder og undgå plantning og jordbearbejdning.

- **Forsøg med åben jord:** Hvad spirer der frem, når man åbner for frøbanken? Måske kommer der spændende ting frem.
- **Hvis et gravsted, en sti eller en hæk skal lægges om, så prøv om muligt at flytte løgene.**
- **Lav græsplæner om til nye overdrev.** Ager-Guldstjernen var for mange år siden en almindelig art på overdrev på Møn. Prøv at lade græsplænen efterligne et overdrev. Slå den eller tag høslæt som man gør ved naturpleje af overdrev. Det vil være den naturlige vegetation for Ager-Guldstjerne.
- **Etabler nye høje, stengærder og græsklædte volde** og giv plads til Ager-Guldstjerne.

31.8.2023. Lisbet Heerfordt